

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/1670-3/2023		
Érkezett: 2023 OKT 04.		
Érkezés módja		
☒ POSTÁN	☐ @	EGYÉB:
Példány: 1	Melléklet: 0	Kezelőiroda: <i>du</i>

Alkotmánybíróság
(1015 Budapest, Donáti u. 35-45.)

Dr. Bitskey Botond Főtitkár úr részére
hianypotlas@mkab.hu
Ügyszám: VI/1670-1/2023.

Tisztelt Főtitkár úr! Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az Alkotmánybírósághoz 2023. Július 27. napján érkezett panaszbeadvánnyal kapcsolatban IV/1670-1/2023. Ügyiratszám alatt kibocsátott hiánypótlási eljárásban a t. Főtitkár úr arra szólított fel, hogy amennyiben nem fogadom el az előterjesztett alkotmányjogi panaszom érdemi elbírására nincs lehetőség, úgy ezen tájékoztatás kézhezvételét követő 30 napon belül fejtssem ki álláspontomat.

A jelen hiánypótlásban azt kívánom bemutatni a t. Alkotmánybíróságnak, hogy az alkotmányjogi panasz tárgyává tett kérdések tekintetében a Kúria Kfv. II.37.702/2022/11. számú végzése végleges, és az ügy olyan érdemében hozott döntésnek minősül, amely tekintetben az indítványozó minden jogorvoslati lehetőségét kimerítette, és további jogorvoslat nem áll a rendelkezésére.

A Kúria hivatkozott végzése ugyanis a felülvizsgálati kérelmek és csatlakozó felülvizsgálati kérelmek jelentős részében végleges döntést hozott, és csak a kérelmek egy jelentéktelen hányadában – egy bizonyítás mérlegelési kérdésben – utasította a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására. Az új eljárás lefolytatása során a Fővárosi Törvényszéknek nem lesz eljárásjogi lehetősége arra, hogy akár csak részben is vizsgálja azokat az érdemi kérdéseket, melyek tekintetében a Kúria végleges döntést hozott, és amelyek vonatkozásában a Fővárosi Törvényszéket kifejezetten bizonyos eljárás követésére utasítja.

A hivatkozott esetben a Kúria érdemben és véglegesen eldöntötte a következő kérdéseket:

- 1 A Kúria döntése szerint a felperesek alaptalanul hivatkoztak a GVH előtti eljárásban a védett tanúkhöz történő közvetlen kérdésfeltevés lehetőségének a hiányára a tisztességes eljáráshoz és védekezéshez való joggal összefüggésben.
- 2 A Kúria döntése szerint nem sérti a fegyveregyenlőség elvét és a tisztességes eljáráshoz való jogot az, ha a hatóság két napos határidő tűzésével hívja fel az eljárás alá vontakat a védett tanúknak felteendő kérdések indítványozására (védett tanúk közvetett kérdezéséhez való jog).
- 3 A Kúria döntése szerint a tisztességes eljárás elvét nem sérti a szó szerinti jegyzőkönyvezés hiánya, és nem sérti a hiányos, követhetetlen, gyanús egybeeséseket mutató, időben egymást követő jegyzőkönyvekben szó szerint ismételt vagy feltehetően „vezetett” kérdéseket nem tartalmazó és következtetlen jegyzőkönyvvezetés.
- 4 A Kúria döntése szerint nem sérti a tisztességes eljárás elvét az, hogy az eljárás alá vontak bizonyítékként figyelembe vett okiratokba egyáltalán nem tekinthettek be, és nem sérti a tisztességes eljárás elvét az, hogy az eljárásban kiemelt súlyú írásbeli bizonyíték alapján került sor az eljárás alá vontak bírságolására, miközben a védett tanúk egyike maga nyilatkozik úgy, hogy a kérdéses bizonyíték bizonyos részei hiányoznak, abból valaki kitörölhetett részeket – azaz a bizonyíték hamisított.
- 5 A Kúria döntése szerint alaptalanul hivatkoznak a felperesek a védett tanúk vallomásainak néhol ellentétes tartalmára másutt a tanúk összejátszására, mert ezen két érvelés egymást kizárja, így a bíróság szabadon értékelheti a tanúvallomások ellentmondásait, ellentétes állításait és gyanús egybeesése egyaránt a felperesek terhére, és ezzel a tisztességes eljáráshoz való jog nem sérül.

A fentiek végleges döntések alapján a Kúria a határozatának 177. pontjában a megismételt eljárásra vonatkozóan azt az útmutatást adja a másodfokú bíróság részére, hogy az 1952. évi Pp. 206. § (1) bekezdése alkalmazásával a fenti –

alkotmányjogi panasz tárgyává tett – eljárási lépések és módszerek beszerzésének eredményeképpen rendelkezésre álló bizonyítékok egyenkénti és összességében való értékelés alapján döntsön a fellebbezésben foglalt jogalapi és tényállást érintő kifogásokról. A másodfokú bíróságnak tehát egyetlen feladata maradt a megismételt eljárásban, mégpedig a jogellenesen beszerzett bizonyítékokat újramérlegelni annak a fényében, hogy maga az egyik védett tanú, aki az állított kartell kulcs szervező figurájaként van megjelölve, büntetőjogi felelőssége tudatában azt a vallomást a másodfokú bíróság előtt a harmadik megismételt eljárásban, hogy semmiféle kartellmagatartást nem folytattak az eljárás alá vontak.

Ahogy panaszbeadványunk 50. pontjában is kifejtettük, úgy ítéljük meg, hogy a Kúria hivatkozott végzésében egyes garanciális eljárási szabályok értelmezése során olyan végleges, a megismételt eljárásban már nem vizsgálható és nem vitatható álláspontot foglalt el, melynek eredményeképpen az eljárás alá vontakat a konkrét speciális eset minden körülményét figyelembe véve megfosztotta a védekezési joguktól és ez érdemben befolyásolja az egész eljárás tisztességességét. A Kúria ugyanis egyrészt olyan hatósági eljárási módszereket hagyott helyben, mint végső döntési fórum, melyek összességükben alkalmazva sértik a védekezéshez való alapjogot, másrészt ezzel a megismételt eljárásban olyan bizonyítékok ismételt mérlegelésére utasítja a másodfokú bíróságot, mely bizonyítékok álláspontunk szerint alaptörvény-ellenesen lefolytatott eljárásban kerültek beszerzésre, ezért azokat a bizonyításból ki kellene zárni.

A Kúria maga rögzíti azt a végzés [145] pontjában, hogy a felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelme nagyobb részt alaptalan, és az alaptalannak minősített kérelmeket illető részekben a Kúria döntése tehát végleges. Beadványunk 60. pontjában fejtettük ki továbbá azt, hogy a jelen panasszal támadott Kúriai határozat azért sérti a tisztességes eljáráshoz való alapjogunkat, mert érdemben valamennyi a hatóság eljárásával és a bizonyítékok felvételével kapcsolatban felhozott alaki kifogásunkat elutasítva a hatósági eljárást, mint szabályos és tisztességes eljárást végső döntéshozó szervként „helyben hagyja” úgy, hogy a további megismételt eljárásban már csak az ebben az eljárásban alaptörvény ellenesen beszerzett bizonyítékok „újra”-mérlegelésére kerülhet sor, a beszerzett bizonyíték jogszerűségének a vitása nélkül – mintegy jóváhagyva a hatósági eljárás általunk állított alaptörvény-ellenességét.

A Kúria ugyanebben a határozatban arra is egyértelműen utal, hogy maga is véglegesnek és a továbbiakban fellebbezhetetlennek tekinti a döntését olyan kérdésekben, melyek tekintetében korábban - ugyanezen eljárásnak a második kúriai szinten hozott döntésében - már döntést hozott, és ahol azt a döntést a peres felek semmilyen jogorvoslattal nem támadták. Konkrétan a Kúria a határozatának a [158] pontjában mutat rá arra, hogy „A Kúria a felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelme vizsgálatával összefüggésben elsőként utal arra, hogy a Kúria Kfv.II.37.364/2017/26. számú határozatával annak kérdése eldőlt, hogy a három védett tanú esetében a védetté nyilvánítás jogszerű volt.” Azaz a Kúria már maga sem vizsgálja és más bíróság sem vizsgálhatja már a védetté nyilvánítás jogszerűségét, éppen azért, mert azt a Kúria korábbi 2017. évben hozott végzésében már kimondta, és az akkor és annak ellenére is végleges döntésnek minősült, hogy a határozatban egyébként a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Azon határozat is rögzítette, hogy a Fővárosi Törvényszéknek már nem áll módjában vizsgálni a védetté nyilvánítás jogszerűségét, mert azt a Kúria véglegesen eldöntötte határozatában. A jelen alkotmányjogi panasz pontosan ugyanezen elv alapján tekinti az új kúriai határozatban foglalt számos eljárásjogi döntést véglegesnek és így azok álláspontunk szerint alkotmányjogi panasz tárgyai lehetnek, és megfelelnek az Abtv. 27. § és az Alaptörvény 24. § (2) d) pontjában foglaltaknak.

A döntés véglegességét és érdemiségét eljárásjogi szempontból is alátámaszthatónak tartjuk. A perben ugyanis a Fővárosi Törvényszék ítélete ellen alperes Gazdasági Versenyhivatal nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyhez kapcsolódóan több felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, melyeknek „elutasítására” a Kúria határozatának rendelkező részében azért nem került sor, azért, mert a jogszabály (régi Pp. 275. § (3) bek.) szerint a felülvizsgálati kérelem alaptalansága esetén a Kúria a jogerős határozatot „hatályában fenntartja”, jelen esetben viszont alperes felülvizsgálati kérelmét nagyobb részt alaposnak találta a Kúria, ezért a jogerős határozatot hatályon kívül helyezte és a Fővárosi Törvényszéket új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Így nem volt lehetséges az ítéletet a csatlakozó felülvizsgálati kérelem alaptalansága miatt egyúttal hatályában fenn is tartani. Viszont a kúriai határozat [145] bekezdése egyértelműen tartalmazza, hogy „felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelme nagyobb részt alaptalan”. Nyilvánvalóan az alaptalannak minősített kérelmeket illető részekben a Kúria döntése végleges, és a t. Alkotmánybíróság elé terjesztett panaszunkban kizárólag ezeket a határozat-részeket támadjuk.

A fentiekkel azonos következtetésre jutunk akkor is, ha az időben előre ugorva megnézzük, hogy a megismételt másodfokú eljárásban az érintett kérdéseket a bíróság miként fogja kezelni. A másodfokú bíróságnak az újból lefolytatott

eljárást lezáró határozata a Kúria határozatát nem fogja megismételni, azt csak az előzmények körében ismerteti majd, de az érdemi részben e kérdésekben nem fog ismételt dönteni, ugyanis ezekről a fellebbezési indokokról, kérelmekről a Kúria már határozott. Ez annak ellenére így van a gyakorlatban, hogy a jövőbeni másodfokú határozat az ügy egészéről (azaz a teljes elsőfokú határozatról) fog dönteni. Ez a paradox helyzet annak a következménye, hogy a közigazgatási perekben a felperesek különböző hatósági jogszabálysértésekre való hivatkozását a gyakorlat nem tekinti elkülönült keresetek halmazának (szemben a polgári perekkel), így ezekről a bíróság sem dönt külön-külön formálisan, noha valójában ezeket egymástól függetlenül bírálja el. Jelen ügyben is ez történt: több olyan jogszabálysértésre hivatkoztunk, melyeket a másodfokú bíróság alaptalannak talált, ezeket a határozat-részeket a Kúria a csatlakozó felülvizsgálati kérelmünk alapján felülbírálta, de a másodfokú bírósággal értett egyet, ezért a másodfok határozatát tartalmilag helybenhagyta. Ez a kúriai döntés végleges. Csupán a közigazgatási perjogi megoldás sajátossága az, hogy ilyen esetben is az egész határozat kerül hatályon kívül helyezésre az ellenirányú felülvizsgálati kérelemre tekintettel. Ennek az „összeolvasztásnak” azonban az önálló kereseti kérelmek (jogszabálysértési hivatkozások) el nem különülő elbírálása az oka. Az alapjogi védelem szempontjából egy polgári per és egy közigazgatási per felei azonos helyzetben vannak. A tárgybeli ügghöz hasonló polgári perben a Kúria részben helybenhagyó, részben hatályon kívül helyező döntést hozott volna, így formailag sem lenne kétséges, hogy az alaptalannak minősített kérelmek vonatkozásában végleges döntés született. Nem lenne méltányos megtagadni az alapjogi védelmet közigazgatási perben hozott, ugyanúgy érdemben végleges határozatok vonatkozásában pusztán azért, mert perjogi téren a jogalkotó más módszert választott, mint a dogmatikailag következetesebben rendezett polgári perek esetében.

Tisztában vagyunk azzal, hogy az Alkotmánybíróság a korábbi bírósági határozatot hatályon kívül helyező és az eljárás bíróságot új eljárásra utasító végzéseket általában nem tekinti az eljárást befejező döntésnek. Ennek ellenére ez alól a szabály alól az Alkotmánybíróság kivételt tett a 23/2018. (XII. 28.) AB határozatában, amelyben megállapította: "[a]z Ügyrend 32. § (3) bekezdése alapján általában nincs helye alkotmányjogi panasz benyújtásának a Kúria hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító határozatával szemben, mert az eljárás ebben az esetben még folyamatban van. E vonatkozásban az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy kivételesen nem támasztható az indítványozóval szemben az az elvárás, hogy csak az új eljárást követő rendes jogorvoslati lehetőségek kimerítése után nyújthassa be alkotmányjogi panaszát, mert az alkotmányjogi panaszában kifejtett alaptörvény-ellenes sérelem tekintetében az eljárás lényegében már lezárult, továbbá a Kúria iránymutatásának megfelelően lebonyolított új eljárásban már kizárt az alaptörvény-ellenesség orvoslása. A Kúria ítéletének megfelelően megismételt eljárásban hozott döntés szükségképpen alaptörvény-ellenes lenne" (Indokolás [16]).

A hivatkozott esetben a kivétel megállapíthatóságát azért látta az Alkotmánybíróság megalapozottnak, mert a panaszbeadványban a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét állította arra hivatkozással, hogy a Kúriának a kiadmányozás fogalmára vonatkozó értelmezése - miszerint a kiadmányozás joga nem más, mint a döntés aláírásának a joga - ellentétben állt a konkrét kiadmányozási jog szabályozásával, mely nemcsak az aláírás, de valamilyen szintű döntést is magába foglalt, így a Kúria végzésével új eljárásra kötelezett bíróságnak szükségképpen a Kúria alaptörvény ellenes értelmezését kell(ene) figyelembe venni, amikor a kiadmányozás jogszerűségét a megismételt eljárásban vizsgálta (volna).

A kivétel tehát a fenti konkrét ügy és a jelen ügy kontextusában is – analógia alkalmazásával – megalapozott. Az eljárási törvények ugyanis nem teszik lehetővé, hogy a Kúria a hatályon kívül helyező végzésében konkrét utasítást adjon arra, hogy a másodfokú bíróságnak milyen tartalmú döntést kell hoznia a bizonyítékok újramérlegelésével. Ha ugyanis az új döntéshez szükséges tényállás tisztázott, akkor a Kúriának magának kell meghoznia az új döntést (reformatórius döntést a kasszációs döntés helyett), ha pedig a tényállás nem tisztázott, akkór nem vonhatja el az alsóbb fokú bíróság mérlegelési és jogértelmezési jogát. Ugyanakkor a Kúria utasíthatja a másodfokú bíróságot arra, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok/kúriai értelmezések mérlegelésével és figyelembe vételével hozza meg ítéletét, és a továbbiakban már ne vizsgálja azt a kérdést, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok jogszerű eljárás keretében vagy az ügyféli jogokat sértő eljárás keretében jutottak-e az alperes GVH tudomására. Az elbírált ügyben és a jelen ügyben is az történt, hogy a Kúria véglegesen döntést hozott egy olyan kérdésben (ott a kiadmányozás terjedelme – itt a beszerzett bizonyítékok jogszerűsége) melyek a megismételt eljárásban már adottak lesznek és nem kérdőjelezhetők meg jogilag. Így a jelen ügyben is pontosan ugyanaz a speciális helyzet állna elő, hogy mivel az Alaptörvény ellenes eljárási sérelmek tekintetében az eljárás lényegében a Kúria döntésével lezárult, a Kúria iránymutatásai alapján lefolytatott megismételt másodfokú eljárásban azokat orvosolni, vitatni, a döntés tárgyává tenni egyáltalán nem lehet. Így a megismételt eljárásban hozott ítélet szükségképpen alaptörvény ellenes lesz ugyan, de maga nem minősül majd a panasz tárgyává

tett kérdésekben érdeminek, hiszen ezen kérdéseket a Kúria az új eljárásra utasító - és éppen ezért most alkotmányjogi panasz tárgyává tett - határozatában már véglegesen eldöntötte.

A fenti speciális és jelen ügyre teljes mértékben megfeleltethető kivételes gyakorlatot az Alkotmánybíróság a Magyar Közlönyben közzétett 1/2019. (XI. 25.) AB Tü. állásfoglalásban megerősítette.

Fentiek alapján kérjük a t. Alkotmánybíróságot az alkotmányjogi panaszunk érdemi elbírálására, mivel az az alábbi alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdéseket veti fel.

Az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés egyrészt az, hogy a védett tanúk közvetett kérdezésének lehetőségét milyen módon kell biztosítani, illetve az ügyféllel szemben milyen formai és tartalmi elvárásokat támaszthat a hatóság a közvetett kérdezési jog gyakorlása során, az ilyen elvárások mikor lépik át azt a határt, amivel már az alapjogot korlátozzák.

A másik alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az, hogy olyan versenyügyekben, melyekben a hatóság szinte kizárólagosan védett tanúk vallomására alapítja a jogsértés megállapítását, a bizonyítási eljárás lefolytatása körében melyek azok az alkotmányos minimum követelmények, melyeket tiszteletben kell tartania a hatóságnak ahhoz, hogy a védekezéshez való jog gyakorolható legyen, az ügyfélnek legyen legalább valamennyi esélye arra, hogy a védett tanúk vallomásával szemben védekezzen. A Kúria csak az egyes eljárási jogintézmények részletszabályait vizsgálta, de szem előtt tévesztette azt, hogy a részleteket érintő, egymástól látszólag elkülöníthető eljárási mozzanatokra vonatkozó jogértelmezése alapjogi nézőpontból összességben azt eredményezte, hogy lényegében a védekezés minden kapuját bezárta, megfosztva ezzel az ügyfelet az Alaptörvény által biztosított érdemi védekezés lehetőségétől. A kúriai döntés összképének másik jellemző, következetesen érvényesülő vonása az, hogy a hatósággal szembeni elvárásokat minimalizálta, viszont az ügyféllel szembeni elvárásokat igen magas szintre helyezte.

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a fenti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdéseket a 7/2019. Abh. nem döntötte el, mivel annak tárgya elsősorban a büntetőjogi elvárásrendszer alkalmazhatósága, a részleteket illetően pedig kiemelten a védett tanú közvetlen kérdezésének lehetősége volt, ezzel szemben jelen ügyben új kérdésként vetődik fel a közvetett kérdezési jog tartalma, gyakorlásának módja, illetve a kizárólag védett tanúkon alapuló bizonyítással szembeni alapjogi elvárások meghatározása. Ezekben a kérdésekben az alkotmánybírósági gyakorlat továbbfejlesztésére nyílna lehetőség, amire a gyakorlatnak is nagy szüksége lenne, ugyanis a versenyhatóság egyre gyakrabban alkalmaz védett tanúkat.

Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tartjuk azt is, hogy mi az egyedi ügy alapjogi értékelésére gyakorolt hatása annak, ha a konkrét ügyben a védett tanú személyét maga a hatóság felfedi adminisztratív hibából. E körülmény fényében felmerül a jelen ügy elhatárolása a 7/2019. Abh. ügy tényállásától és az abból adódó alapjogi következtetésektől. Ugyanis jelen ügyben az az alapjogi kérdés merül fel, hogy korlátozható-e a védekezéshez való jog a védett tanú közvetlen kérdezésének megtagadásával, ha nincs olyan alkotmányos alapjoga a védett tanúnak, amely miatt erre szükség lenne, annak következtében, hogy a védett tanú személyazonosságát maga a hatóság tárta fel egy adminisztratív hibával. A védett tanú jogintézményének célja az érintett személy védelmének biztosítása, személyes adatai titokban tartásának eszközével. Ennek az eszköznek a hatástalanításával a célzott védelem is ténylegesen megszűnt. A hatósági eljárásban, majd a közigazgatási perben a hatását veszített eszközhez való formális ragaszkodás csak a védekezési jogot korlátozza, mivel az eljárási formalitások (korlátozások) fenntartása célját már nem tudja betölteni, az lehetetlenült. Ezért a hatóság felelős, és felelőssége alól az utólag nem mentesíti, és a bíróságok sem tudják azzal mentesíteni, ha továbbra is ragaszkodnak ahhoz a látszathoz, hogy a védett tanú személye nem ismert.

Tisztelettel,

Budapesten, 2023. szeptember 28. napján